

«Στην Ιερή Μνήμη των Ελλήνων Εβραίων που από τον Μάρτιο μέχρι τον Αύγουστο του 1943 εργάστηκαν και βασανίστηκαν σε καταναγκαστικά σιδηροδρομικά έργα της περιοχής. Όσοι δεν εκτελέστηκαν κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος των εργασιών, όπως έγινε στον Σ.Σ. Καρυάς, εκτοπίστηκαν από τις ναζιστικές γερμανικές δυνάμεις στο στρατόπεδο του Άουσβιτς/Μπίρκεναου». Σε μόλις δύο προτάσεις, ο Θεσσαλονικιός ερευνητής **Ανδρέας Ασσαέλ**

κατάφερε να «χωρέσει» όλη τη φρίκη των βασανιστηρίων που υπέστησαν Εβραίοι, οι οποίοι εργάστηκαν στα καταναγκαστικά έργα της σιδηροδρομικής γραμμής Λιανοκλαδίου- Καρυάς, πριν από τον εκτοπισμό τους από τις ναζιστικές δυνάμεις κατοχής στο στρατόπεδο του Άουσβιτς. Αυτές οι φράσεις είναι αποτυπωμένες στην ανακατασκευασμένη αναθηματική στήλη στον Σιδηροδρομικό Σταθμό Λιανοκλαδίου για τα θύματα, τα αποκαλυπτήρια της οποίας θα γίνουν την προσεχή Πέμπτη 14 Οκτωβρίου, στις 12μμ, παρουσία του υπουργού Υποδομών και Μεταφορών Κωνσταντίνου Αχ. Καραμανλή.

Στην εκδήλωση, που διοργανώνουν ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος και το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος, ο κ. Ασσαέλ θα «ξεδιπλώσει» πτυχές αυτής της ιστορίας, στην ομιλία του με θέμα: **«Η ιστορία των Εβραίων που εργάστηκαν στα καταναγκαστικά έργα της σιδηροδρομικής γραμμής Λιανκλαδίου- Καρυάς»**

. Άλλωστε, είναι ο άνθρωπος, ο οποίος μέσα από την επίμονη κι ενδελεχή έρευνά του κατάφερε να φέρει στο φως ντοκουμέντα για το κάτεργο στο σιδηροδρομικό σταθμό της Καρυάς Φθιώτιδας, εκεί που μια σιδηροδρομική παράκαμψη έμελλε να φτιαχτεί με το αίμα εκατοντάδων Εβραίων από τη Θεσσαλονίκη. Αφορμή για την εκτενή έρευνά του υπήρξε ένα άλμπουμ φωτογραφιών που τυχαία έπεσε στα χέρια του, σ' ένα παζάρι στο Μόναχο, το 2002, κι από το οποίο άρχισε να ξετυλιγεται ο μίτος μιας τρομερής, βαμμένης με αίμα ιστορίας*.

Με αφορμή την ομιλία του στην εκδήλωση, ο κ. **Ασσαέλ μιλάει στο Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων**

για τον σταθμό του Λιανοκλαδίου, που σε σχέση με την Καρυά ήταν ένα «ανοιχτό εργοτάξιο», όπως λέει, κι επιχειρεί μια σύγκριση μεταξύ των δύο σε ό,τι αφορά τις συνθήκες, παραθέτοντας σημαντικά ιστορικά στοιχεία.

«Οι πρώτοι Εβραίοι ήρθαν (στα κάτεργα) μετά το μπλόκο που έγινε στην οδό Μιζραχή, στον συνοικισμό 151, από τους Γερμανούς και τους Εβραίους πολιτοφύλακες. Τους πρώτους τους έπιασαν ενώ περπατούσαν στον δρόμο και τη δεύτερη φουρνιά την εξαίρεσαν από τις αποστολές που είχαν ήδη αρχίσει. Τον Απρίλιο του 1943, πήραν τους άγαμους και τους έστειλαν στα έργα για να δουλέψουν στην οργάνωση Todt. Την πρώτη φορά έπιασαν γύρω στους 500 στο μπλόκο του 151 και τη δεύτερη άλλους περίπου 500, που εξαιρέθηκαν από τις αποστολές. Αυτοί που εξαιρέθηκαν θεωρούσαν τους εαυτούς τους πολύ άτυχους επειδή νόμιζαν ότι ενώ αυτοί θα λιώνουν στα κάτεργα των Γερμανών, οι άλλοι θα πάνε στην Πολωνία, στην Κρακοβία, και θα πιάσουν καλά πόστα και καλές δουλειές. Μεγάλη ειρωνεία, καθώς στην πραγματικότητα οι άλλοι είχαν ήδη εξοντωθεί στους θαλάμους αερίων», αφηγείται ο κ. Ασσαέλ και συνεχίζει περιγράφοντας τις συνθήκες στο εργοτάξιο του Λιανοκλαδίου, που σε σχέση με την Καρυά ήταν πολύ καλύτερες.

«Στο Λιανοκλάδι», εξηγεί, «τους πήγαιναν σε μέρη όπου χρειαζόνταν εργατικά χέρια. Έχω πληροφορίες από τον μάρτυρα Αλμπέρτο Σαούλ για έργα που έγιναν στον σταθμό της Αμφίκλειας, ενώ σύμφωνα με τον μάρτυρα Δαυίδ Σιών, τον είχαν στείλει μαζί με άλλους 80 για να ξεμοντάρουν βαγόνια τρένου, που είχαν ανατινάξει οι αντάρτες. Αυτά τα βαγόνια τα έχω στο αρχείο μου, σε φωτογραφίες, κι όταν τα έδειξα στον κύριο Σιών μού είπε: “τα βλέπω μπροστά μου”. Μού είπε επίσης ότι ήταν 80 Εβραίοι με τρεις Γερμανούς φύλακες και θα μπορούσαν να το είχαν σκάσει όλοι, αλλά δεν το έκαναν επειδή οι Γερμανοί δούλευαν πολύ με ψέματα και με μπλόφες. Έλεγαν στους Εβραίους, στο Λιανοκλάδι: “δουλεύετε για να τελειώσετε και να πάτε στις οικογένειές σας πίσω στη Θεσσαλονίκη που σας περιμένουν για να πάτε όλοι μαζί στην Πολωνία, στην Κρακοβία”. Αυτό ήταν ένα μεγάλο ψέμα καθώς οι οικογένειες είχαν ήδη εκτοπιστεί και θανατωθεί, ενώ οι κρατούμενοι πίστευαν ότι όσο πιο γρήγορα δουλέψουν, τόσο πιο γρήγορα θα πάνε πίσω στους αγαπημένους τους».

Ωστόσο, δύο από τους κρατούμενους, μεταξύ αυτών και ο Δαυίδ Σιών, δραπέτευσαν. «Η δουλειά του (Σιών) ήταν να μεταφέρει νερό στους άλλους κρατούμενους. Μια μέρα αποφάσισε να φύγει, παράτησε τα παγούρια που είχε κάτω και το έβαλε στα πόδια. Μάλιστα, ήταν τόσο ταραγμένος που είχε ξεχάσει το αστέρι πάνω του. Τον είδαν κάποιοι Ιταλοί στρατιώτες και τού είπαν: δρόμο Εβραίε, δρόμο! Συνέχισε να τρέχει με την απορία πώς ήξεραν οι Ιταλοί ότι είναι Εβραίος και μετά συνειδητοποίησε ότι είχε την κονκάρδα. Την έβγαλε, λοιπόν, και μετά κατάφερε να φτάσει στην Αθήνα».

Από την άλλη πλευρά, ο Αλμπέρτο Σαούλ, όπως αναφέρει ο κ. Ασσαέλ, «είχε την πολυτέλεια να κανονίσει πρώτα τον σύνδεσμό του με τους αντάρτες και μετά να φύγει».

«Μεγάλη η διαφορά μεταξύ Λιανοκλαδίου και Καρυάς»

Επιχειρώντας μια σύγκριση μεταξύ των εργοταξίων των καταναγκαστικών έργων σε Λιανοκλάδι και Καρυά, ο κ. Ασσαέλ, σημειώνει: «Στο Λιανοκλάδι δεν έχω ακούσει ούτε για φόνους ούτε για βασανισμούς. Θα υπήρχαν μεν, αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό διότι το Λιανοκλάδι είχε μεγάλο ελληνικό πληθυσμό και Ιταλούς, οπότε οι Γερμανοί δεν μπορούσαν να κάνουν εκεί πολλά πράγματα. Όλα αυτά σε σύγκριση με την Καρυά έχουν μεγάλη διαφορά. Η Καρυά ήταν ένα κλειστό στρατόπεδο. Ήταν μια γραμμή πάνω στο βουνό, στο πουθενά, είχε πάνω και κάτω ναρκοπέδια, συρματοπλέγματα και στα υψώματα πολυβολεία. Αυτά όχι τόσο για τους εργάτες όσο για τον Σταθμό και την οργάνωση Todt, που με τους επόπτες και τους αρχιεργάτες της ήθελε να φέρει εις πέρας το έργο, που ήταν να κοπεί ένα πέτρινο βουνό, να φτιαχτεί ένα φαράγγι, για να μπορεί να μπαίνει εκεί το πρώτο τρένο, να περιμένει, μέχρι να περάσει το επόμενο. Έτσι, δυο τρένα συγχρόνως χρησιμοποιούσαν την ίδια γραμμή».

Οι συνθήκες στην Καρυά ήταν απάνθρωπες και ο βασανισμός όσων εργάζονταν εκεί καθημερινός. «Εκεί πέρα, το φαγητό ήταν φριχτό (μουχλιασμένο ψωμί και μια λαχανόσουπα) και δεν υπήρχε νερό. Χειμώνα- καλοκαίρι τούς έδιναν μόλις ένα λίτρο νερό για όλη τη μέρα. Οι δε τυφεκισμοί και ξυλοδαρμοί ήταν στην καθημερινή διάταξη, στην Καρυά. Όποιοι κατόρθωσαν να το σκάσουν από εκεί, έφυγαν με την ψυχή στο στόμα», αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Ασσαέλ.

«Υποχρέωσή μας ένα μνημείο για την Καρυά - Να χαρακτηριστεί μαρτυρικός τόπος»

Ο Θεσσαλονικός ερευνητής, λάτρης της ιστορίας από μικρό παιδί, με αφορμή την αποκατάσταση της αναθηματικής στήλης στον Σιδηροδρομικό Σταθμό Λιανοκλαδίου, ζητάει να υπάρξει κι ένα μνημείο για την Καρυά και να αναγνωριστεί ως μαρτυρικός τόπος.

«Έχουμε το δικό μας Μαουτχάουζεν και δεν το ξέρουμε. Το κομμένο βουνό θα μείνει μνημείο για πάντα. Μπορεί τον σταθμό τώρα που τον εγκατέλειψαν να τον λεηλατούν, αλλά το βουνό δεν πρόκειται να το κλέψουν. Το δε φαράγγι θα θυμίζει πάντα τους Εβραίους που δολοφονήθηκαν για να φτιαχτεί αυτό με τα χέρια. Οι εργάτες ήταν τόσο εξαντλημένοι στο τέλος της εργασίας, αρχές Αυγούστου, που τους εκτέλεσαν οι Γερμανοί. Γιατί το έκαναν; Επειδή αν τους έστελναν έτσι όπως ήταν πίσω, υπήρχε φόβος να εκτεθούν λόγω του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού που ήταν τότε στη Θεσσαλονίκη, αλλά κι επειδή δεν ήθελαν να μαθευτεί στους συμμάχους ότι φτιάχτηκε αυτό το φαράγγι, που εκτός από ένα είδος

στάθμευσης για να αυξηθεί η κινητικότητα της γραμμής είχε και στρατηγικό σκοπό: να μπορεί να κρυφτεί ένα τρένο».

Μάλιστα, όπως αποκαλύπτει ο κ. Ασσαέλ, πρόσφατα, συνεργάτης του γερμανικού ινστιτούτου που υποστηρίζει την έρευνά του, εντόπισε μια μεταπολεμική επιστολή ενός Εβραίου, «ο οποίος το έσκασε στο παρά πέντε από την Καρυά και πήγε στην Αθήνα, δυστυχώς όμως τον έπιασαν εκεί, σε μπλόκο, και τον έστειλαν στο Άουσβιτς. Αυτός έγραψε το '50 ότι “σε σύγκριση με την Καρυά, το Άουσβιτς μου φάνηκε ο παράδεισος επί της γης”»...

«Πρέπει να χαρακτηριστεί η Καρυά ως μαρτυρικός τόπος. Τόσος κόσμος χάθηκε και βασανίστηκε εκεί. Δεν πρέπει να ξεχαστεί», τονίζει με έμφαση ο κ. Ασσαέλ, ο οποίος θα εκφωνήσει την κεντρική ομιλία στην τελετή αποκαλυπτηρίων της ερχόμενης Πέμπτης.

Στην εκδήλωση, πέραν του υπουργού Υποδομών και Μεταφορών κ. Καραμανλή, χαιρετισμό θα απευθύνουν ο πρόεδρος του ΟΣΕ Σπυρίδων Πατέρας, ο πρόεδρος του ΚΙΣΕ Δαυίδ Σαλιτιέλ, ενώ θα τελεστεί και επιμνημόσυνη δέηση για τα θύματα από τον ραββίνο Αθηνών Γκαμπιρέλ Νεγριν. Μετά τα αποκαλυπτήρια, θα γίνει κατάθεση στεφάνων και θα ακολουθήσει μουσική αναφορά από την υψίφωνο Μαριάντζελα Χατζησταματίου.

Σοφία Παπαδοπούλου

*Για την έρευνα του κ. Ασσαέλ σχετικά με τον ΣΣ Καρυάς, διαβάστε το ρεπορτάζ του ΑΠΕ-ΜΠΕ [ΕΔΩ](#)

ΠΗΓΗ: [AMNA.GR, 12.10.2021](#)